

3- Hukuk Kuralı

1- Hukuk Kuralları: Normatiflik = Hukuk kuralı her zaman bir davranışa veya eyleme karşı iftade eder. Hukuk kuralı, ya belirli bir şeyin yapılmasını emreder, ya yasaklar, ya da izin veya yetki verir. Buna normatiflik denir.

2- Hukuk Kurallarının Konusu = İnsan Davranışı

- * Belirli bir davranışı emreden kural, o kuraldan kaçınmayı yasaklar
- * Belirli bir davranışa kaçınmayı yasaklayan kural, o kuralı yasaklar.

3- Bir ilemin hukuki niteliği korunması için herşeyden önce bir insan davranışını düzenlenmesi gerekir. O halde usulüne uygun olarak kanunlar, bir metinde bulunan herşey hukuk kuralı olamaz. Zira yetkili bir kuralda önerme hiçbir şekilde belirli davranışa düzenlenmiyor olabilir. Bu durum için Kelsen hukuk "emansiyat" isimleri der.

3- Hukuk Kurallarının Kaynağı: İnsan İradesi

* Belirli irade tarafından kanunlaşmış hukuk kuralı olabilir.

* Amirsiz emir, memursuz emir olmaz.

* Kuralı koyan otorite ve kuralın muhtebeli olmaksızın kural olamaz.

* İnsan tasarımları 3 şekilde ortaya çıkar

- a- Belirli bir davranış emredilir.
- b- Belirli bir davranışa izin verilir.
- c- Belirli bir davranışa yetki verilir.

Bir Kuralın

Hukuk Kuralı olabilmesi için

1- Bir emir, yasak ve izin içermesi

2- Bu emir, yasak, izin belirli bir davranışa olmalı.

3- Bu emir, yasak, izin belirli irade tarafından kanunlaşmış.

4- Hukukilik → Müeyyideli (ceza)

5- Hukuk Kurallarının Müeyyidesi = Ceza

Müeyyide → Hukuk düzeni tarafından ihlas edilmiş bir cezadır.

Hukuk Kuralı: Belirli irade tarafından konulan ve belirli davranışları düzenleyen ve ceza ile müeyyidelenen emir, yasak ve izin.

A- Hukukun Bilgi Kaynakları (Bölüm 1)

1- Menzurat → (Anayasa, Kanun, CB Kararnamesi, Yönetmelik)

2- Yargı Kararı → (Anayasa m. Kararları)
→ Yargıtay Kararları
→ Danıştay Kararları
→ Uygunsuzluk m. Kararları

3- Bilimsel Eserler

B- Hukukun Bilim ve Kuvv (Bölüm 2)

1- Felsefi Yaklaşım → En tipik zenginlik
Orhan Nispet Zeynep'in ders kitapları gibi

2- Dogmatik Yaklaşım → Belli bir zihinde belli bir zamanda yerleşik olan hukuk kurallarının anlamı, içeriği ve uygulanmasıyla ilgili sistemli açıklama. Bu yaklaşımda kitapların büyük bölümünde hukuk doktrinleri zihine yer verilir.

3- Hukukun Genel Teorisi: Yaklaşım

- a- Hukuk felsefesi teorisi yak. hukuk değ. farklıdır.
- b- Hukuk " " " " felsefe farklıdır.

* Hukukun Genel Teorisi yaklaşımı = Hukukun normatif yapısını açıklayan ve tasvir eden pozitivist bilimdir.

Beşeri Davranış Kuralları (Bölüm 3)

1- Kuralın Önemi → İnsan insana itaat etmemek için kuralları icat etti. Kural dediğimiz şey sadece muhtebeli değil, kuralı koyan da bağlar. En kötü kural, keyfiliyiştir. Kuralların önemi; önceden biliniyor olmalarından ve olay sırasında değişime geçecek olmalarından kaynaklanır.

Mo sub homine sed sub Deo et lege (İnsana değil, ama Tanrıya ve Kanuna itaat)

2- Beşeri Davranış Kurallarının Amacı

1- Normatiflik (Emir, yasak ve ya izin)

2- Beşeri Davr. Kurallarının konusu insan davranışıdır.

3- Beşeri Davr. Kurallarının kaynağı insan iradesidir.

4- Beşeri Davr. Kurallarının müeyyidesi ceza ve ya izin.

5- Ahlak Kuralları

Ahlak Kuralları İhtilak Kuralları Arasındaki Farklar

1- Amaçlar Bakımından: Bazı yazarlara göre amaçlar farklıdır. İhtilakî adabîti, ihtilakî kuralı (ar) iştirakî amaçlar, bazı yazarlara göre ikisinin amacı toplum düzenini sağlamaktır.

K. Gölge'ye göre, bu kurallar arasındaki ayrım sorunlara amaç bakımından yekkesizdir. Zira amaçlar, iştirakî sonuçlardır ve değer yargılarını ilgilendirir. Güncelilik ilkesi hakimdir. Bilimsel çalışma yapılmaz.

2- Dışlık - içilik bakımından: Ahlak kuralları dışa dönük old. gibi, içe dönük olabilir. Kişilerin hem birbirlerine (karsı (dış)), hem kendilerine (karsı (iç)) ödevlerini düzenler. İhtilak kuralları ise dış dünya ya yansımaları davranışlarla uğraşmaz.

Hırsızlığı düzenlemek → Ahlakla aykırıdır.
İhtilakla aykırı değildir.

3- Kaynak bakımından: İhtilakî kuralların kaynağı hukuk düzeni tarafından yetkilendirilmiş insanlardır. İhtilakî kuralların kaynağından kişiler, muhatapların da farklıdır. Ahlakî kuralları ise yine bu kuralı uygulayacak olan insanın kendi vicdanı taraf konur. Ahlakî kuralın muhatabı ile yaratıcısı aynı kişidir. İhtilakî kaynağının dışı, ahlakî kaynağının içte olduğu söylenir. Çünkü ahlakî kuralın kaynağı aynıdır.

4- Muhataplar bakımından: İkisinde muhatap, insandır. Ancak yaratıcıları farklı old. için, muhatapları da farklıdır. Ahlakî kur. kaynağıyla muhatapı aynı. İhtilakî kur. kaynağıyla muhatapı farklı kişilerdir.

5- Uygulayıcılar bakımından: İhtilakî düzeninde ihtilakî nitelikte kuralı bireyin kendi dışındaki hukuk düzeni tarafından yetkilendirilen kişi ve kurumlar vardır. Ahlakî kur. ihtilakî bu kuralı uygulayacak ve muhakeme eden bizzat bu davranışları yapandır.

6- Hak - Ödev bakımından: İhtilakî kuralları kişilere hak ve yükümlülükler getirir. Ahlakî kuralları ise kişilere sadece ödev yükler.

7- Müeyyide bakımından: en etkili felihi İhtilakî kuralları → cebri bir müeyyide
Ahlakî kuralları → içe dönük bir müeyyide vardır. Kişi vicdanı rahatlık duygusuyla.

Not Ahlakî kuralları, insanın kendi vicdanı tarafından konulan, insanın kendi davranışlarını düzenlemek ve vicdanı azabı ile müeyyidelenmesi, emir ve yasaklar.

Syf-4

6- Din Kuralları

Din Kurallarıyla İhtilakî Kuralları Arasındaki Farklar

1- Değişebilirlik bakımından

İkisinde değişir. Zira İhtilakî kuralları bazı durumlarda değişebilir (örn ASD emriyle) ve bazı durumlarda değişmez (örn Eklene yasaları, din kuralı da değişmez demek yanlıştır. Din kuralı İhtilakî kurallarıyla nazaran daha geniş ve kapsamlıdır.

2- Amaç bakımından:

Bazı yazarlar amaçları farklıdır. Din kuralı ihtilakî adabîti, İhtilakî kuralları nesnel adabîti amaçları.

Bazı yazarlar amaç birliği var der. Her iki tip de toplumda huzur, barış ve güven sağlama.

K. Gölge'ye göre, bu iki kural arasındaki ayrım sorunlara amaç bakımından yekkesizdir. Değer yargıları güncel ilkesini benimser ve bu alanda bilimsel bir çalışma yapılmaz.

3- Kaynak bakımından → fark vardır.

İhtilakî kuralların kaynağını beşerî irade, Din kuralların kaynağını ilahî irade.

4- Muhataplar bakımından:

Her ikisinin muhatabı da insandır. Muhatapların nitelikleri farklıdır. İhtilakî kuralı bakımından insan-muhatap, yobancılar.

Din kuralı, bakından insan-muhataplık ayrıştırmadan tüm insanları (daha genişli.)

5- Müeyyide bakımından

İhtilakî kuralları → maddi müeyyide
Din kuralları → manevi müeyyide.

Not Din kurallarının "öbür dünyada cehennemli cezası" bu kuralın müeyyidesiz olduğu. Dindar müeyyide olarak cehennem azabı korkusudur. Bu korku bu dünyada da.

6- Kapsam bakımından Bazı yazarlara göre, kapsamları farklı old. söylenmiştir. Din kuralı 2'ye ayrılır. Dini ve Dini → insanlarla-insanlar → Hırsızlık, ihraç → Namaz kıl (Tanrı-insan) Eğer namaz kılma hukukî kural olsaydı, kural kılma olarak ihraçtır. İhtilakî ihraç uğraşmış olurdu.

Sonuç olarak din kurallarıyla-İhtilakî farkı → Cebri müeyyide - manevi müeyyide

Syf-3

Alelade Örf ve Âdet Kuralları ile Hukuk Arasındaki Farklar

1- Kaynak Bakımından: Hukuk kuralları hukukî düzen tarafından yetkili kişilerce konur. Alelade örf ve adetler belirli konuda birtakım aynı şekilde davranışla oluşur.

2- Muhafazat Bakımından:

Hukuk kuralları muhafaza altına alınır. Çünkü sınırlarında ki herkes Alelade örf ve adetler belli bir topl. çevre

3- Uygulayıcıları Bakımından:

Hukuk kuralları hukukî düzen tarafından yetkili kişilerce uygulanır. Alelade örf ve adetler toplumun çevre

4- Mıyayide Bakımından

Teammiler - ihlalleri durumunda ağırlama kurumu

Âdetler - Orta şiddetle müeyyidelerle (Diploma, gıyaset atma)

Örfler - Ciddi hallerde kişinin fiziki baskıya zorla aldırılması

Not Gergo kuralları, teammlerden daha hafif müeyyidedir. Gergo kurallarına uymayan kabodur bu davranışın gözde olmadığıdır.

① Teammler ve Âdetlerin müeyyidesi (Kınama dışları) cebri nitelikte değildir.

② Örf ve Hukuk Kuralları arasında müeyyide bakımından pek fark yoktur. İkisinde cebri müeyyidedir. Cebri uygulayan kurum farklıdır. Ayrıca hukuk kurallarının cebri hukukî, alelade örflerin cebri ağırlıklı suç teşkil eder.

Hayat Aletleri Kuralları Örneğin Not ikisinde cebri müeyyide. Arasındaki fark cebri müeyyide bakımından. Hukukî düzenin cebri, hayat a. kur. cebrinden daha büyüktür.

Beşeri Değer Kuralları Ortak Özellikleri

- 1- Tüm beşeri kuralları normatiftir.
- 2- İhtisapın konusu insan davranışlarıdır.
- 3- Hepsi beşeri irade tarafından konulmuştur.
- 4- Tüm beşeri davranışlar müeyyidedir.

* Fark müeyyide unsurundadır. Hukukî cebri: Anlatıcılar

Şif-2

6 Gergo Kuralları

Aynı çevreye mensup kişiler tarafından uygulanan ve kısıtları benzerliğiyle karışıklıkları zaman takvimleri gereken davranış biçimleriyle konuşma, yeme-içme, olumsuz davranışlar vb. hareket tarzlarını gösteren kurallara gergo kuralları denir.

Gergo Kuralları ile Hukuk Kuralları Farkı

1- Kaynak Bakımından - Hukuk kurallarının kaynağı devletlerdir. Gergo kurallarının belli bir topl. çevre

2- Muhafazatı Bakımından - İkisinde de muhafaza vardır. Ancak hukuk kurallarında muhafaza olukta bulunan herkes, gergo kuralları belli bir çevre

3- Mıyayide Bakımından - Hukuk kuralları cebri müeyyidedir. Gergo kurallarına uymayan toplum tepkisiyle karşılaşır. Bu tepki örf ve adet tepkisine göre daha hafiftir. "gergoser, kaba"

7 Örf ve Âdet Kuralları

1 Hukukî Örf-Âdet Kuralları

2 Alelade örf ve adet kuralları

1 Hukukî Örf-Âdet Kuralları

Süreklilik (+) Genel inanca (+) Devlet Desteği

B Alelade örf ve Âdet Kuralları

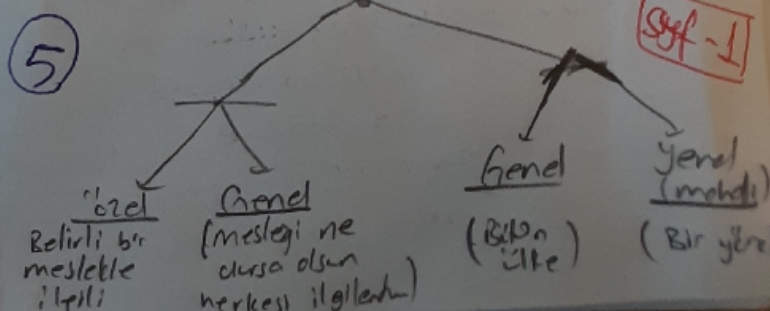
Sadece Süreklilik ve Genel inanca unsurları ile tanımlanır. Devlet desteği yoktur.

Madde Unsurları (Eskilik, süreklilik) Manevi Unsurları (Genel inanca)

Çok eski zamandan beri sürekli olarak tekrarlanan bir davranış olması gerekir.

Çok eski zamandan beri sürekli olarak tekrarlanan davranışların toplumda genel bir inanca dönüşmüş olması gerekir.

Alelade Örf ve Âdet Kuralları Gösterimi

7. Bağlayıcılık: Bir hukuk kuralının, hukuk düzeninin parçası olarak, muhataplarını belli bir davranışı yapmaya ya da yapmama zorlaması. Bağlayıcılığın tersi ihtiyarlılıktır. Bağlayıcı olmayan kural ihtiyarlıdır. Bağlayıcılık hukuk kuralının içinde bulunan zorlama gücüdür.

8. Geçerlik Hukuki sonuçlar doğurmak için gerekli koşulları yerine getiren norma atfedilen nitelikler. Bir norm, belirli bir hukuk düzeninin içinde yer alıyorsa geçerlidir.

9. Adillik Bir normun adillik sorunu, "gerçek dünya" ile "ideal dünya" yani 'olan' ile 'olması gereken' arasındaki uyuma bağlıdır. Bunların arasında uyumun varsa, adildir. Bir çatışma söz konusuysa norm adil değildir.

10. Etkililik Bir normun etkililiği sorunu, normun muhatapların, norma yeterince riayet edip etmediği, ihlali halinde normu koyan otoritenin cezai vasıtalarla saygınlığını sağlayıp sağlamadığı sorunudur. Bir norm belirli bir insan grubu tarafından itaat edilmiye, o norm etkilidir.

11. Metrukiyet: Bir normun hukuki normu olarak geçerli olması için o normun hiç olmazsa minimum etkililiğe sahip olması gerekir. Sürekli bir şekilde etkililikten yoksun kalan bir norm, geçerli bir norm olarak kabul edilmez. Yani metrukiyet; hukuk normunun devamlı bir şekilde uygulanıp ve uygulanmamış olarak kalmasından dolayı fiilen geçerliliğini kaybetmesidir.

12. Ande Vefa (Pacta Sunt Servanda) (Sözde bağlılık). İnsanların verdikleri sözleri tutması gerektiğini dile getiren ahlaki ilkedir.

13. Kanuna Karşı Hile Kanunun yasakladığı bir sonucu, izin verdiği diğer araçlarla elde etmek demektir. Kanunun amacı saptırılır. Ancak kanuna uygun davranılmış gibi bir görüntü verir. Kanunun bir maddesinin yasakladığı sonucu kanunun bir başka maddesinin bir başka amaçla tanıdığı imkân ve araçlarla ulaştırılması durumunda kanuna karşı hile olur. Kanunun bir maddesinin yasakladığı sonucu, kanunun diğer bir maddesinin verdiği imkândan yararlanılarak ulaştırılmasıdır. syf-4

Hukukla ilgili Bazı Kavramlar (Bakom 4)

1. Hukuk:

- a → Arapça hok kelimesinin angüledir
- b → İki kişi arasında iyi dostluk ilişkisi. (Onlarla hukukunuz var.)
- c → Bağlayıcı kurallar sistemini ifade eder. (Bu hukuka aykırıdır.)
- d → Hukuk kurallarını inceleyen bilim.
- e → Özel hukuk olarak anılır.

2. Pozitif Hukuk - Tabii Hukuk

Pozitif Hukuk → Belli bir ülkede ve belli bir zaman da yürürlükte olan hukuka pozitif veya mülki hukuktur.

Tabii Hukuk → Pozitif hukuk karşısında doğal hukuk vardır. Güçlülükten kanunlardan değil doğadan kaynaklanan hukuk demektir. Olan değil, olması gereken hukuktur.

3. Norm Asıl anlamıyla "gönye" demektir. Figüratif anlamıyla kural, ilke, kanun demektir. Hukuk normu bir emre işret eder. Emredilme, yasaklama, izin verme, yetki verme.

4. Maddi Varlık

Bir işlemin maddi varlığıyla o işlemin somut taşıyıcısının, yani bir belgenin, bir sözün, bir rituelin tek kelimeyle varlığını anlatılmak istenildiği gibi bir işlemi hukuki nitelendirmeye tabi tutmadan önce, bu işlemin içinde yer aldığı belgeyi göstermek gerekir. Modern hukukta bir kanunun varlığı mevzuatta, RG'ye bakılarak ilhak edilir.

5. Normatiflik

Norm bir işlemin metni değil anlamıdır. O halde, normatiflik sorunu, normun maddi taşıyıcısına, örneğin metne atfedilmesi uygun olan etikam sorunudur. Yani bu sorun kendisine başvurulacak belgenin bir norm içerip içermediğini bilmek noktasında toplanmaktadır.

6. Hukukilik Bir hukuk kuralının diğer sosyal davranış kurallarından ayrılan özelliği, hukukilikle bir norma hukuki olma vasfını veren şeydir. Hukuk kuralları, diğer sosyal davranış kurallarından cezai müeyyide ile denetlenmesiyle ayrılır. syf-3

Kamu Hukuk - Özel Hukuk Ayrımı

Bu ayrımın ölaetleri

① **Menfaat Teorisi** Ulpianus; hukukun iki veresi var der. Kamu hukuk zama devletler, özel hukuk özel kişiler menfaatlara ilikin der hukuk. Bu ayrim "Korunan şikatin niteliğine" dayandır. Komunun menfaatin gözetilerek kamu hukuk, bireyin çıkarın ilgilie özel hukuk.

② **İlişkilerin Tarafları Teorisi** (Yönetilen - Yönetilenler)

Bu teori Montesquieu aittir.

Kamu Hukukum → Yönetilenler - Yönetilenler arasındaki hukuk
Özel Hukuk → Yönetilenlerin (vatandaş) kendi aralarında

③ **Eksternalite Teorisi** → Devletin dışarıya der özel hukuk

④ **Kuralların Materyali Teorisi** : Emredicilik - İrade Serbestisi

Kamu hukuk emredici hukuk kurallarından der.

Bu kurallar tarafları aksini kararlaştırılamayacakları hukuk kurallarıdır.

Özel hukuk tarafları ve zorunlayıcı hukuk kuralları der. Tarafları aksini kararlaştırabilirdikleri hukuk kuralları özel hukuk kurallarıdır. Özel hukuk kuralları tarafları "irade serbestisi" der.

⑤ **Uygulama Yöntemi Teorisi** : Re'sen Uygulama

Bazı hukuk kuralları kendiliğinden uygulanır. Bura karışık bazı hukuk kuralları da ancak kısıtlı şekilde uygulanır. Re'sen uygulanır kurallara kamu h, kendi istediğine bağlı uyg. özel hukuk kuralları

Eleştirisi : Kamu hukukunda olup, re'sen uygulanmayan, uygulanması için tarafları talebe ihtiyacı der kuralları vardır. Örnek: 26 Eylül 2004 tarih ve 5237 sayılı TCK'da cinsel taciz (m.105), tehdit (m.106)

⑥ **Egemenlik ve Süjeler Teorisi**

Bu teoride özel hukukta tarafları (=süjeler) arasında eşitlik var, kamu hukuk ilirakisim tarafları (süjeler) arasında "üstlük-üstlük" var. Kamu hukuk tarafları bir der devlet, özel kişiler karşısında üstün konumdadır. Devletin bu üstün konumu onun "egemenlik hakkı" der kaynaklanmaktadır.

Eleştirisi : Hizmet sözleşmelerin tarafları der içi ve dışarı arasında bir özel hukuk ilişkisi olup eşitlik esasının geçerli olm. gözetilerek, devlet içi ilişkide içiği korumak düzencesiyle müdahale etmesi için kamu hukuk geçerli der.

⑦ **Komut - Özel Hukuk Ayrımını Red eden**

a- **Duguit Teorisi** : Devlete üstün bir irade tanınmak, hukukun devlet için daha az bağlayıcı olması sonucunu doğurur. Hukuk tek ve bütündür.

b- **Kelsen Teorisi** : Hukuk düzeni bir piramit biçimindedir. Bu piramit içinde yer der kamu kuralları geçerliliğini aynı temelden alır.

⑩ ②

Bölüm 5 Hukukun Kısımları

İç Hukuk - Uluslararası Hukuk Ayrımı

AİG Hukuk (ulusal hukuk), bir devletin kendi ülkesi içinde geçerli der hukuktur.

Yarılı kaynakları : Anayasa, kanun, cb. karar, genelme, yasa, kararlar, etc. ve adet

B **Uluslararası Hukuk** iki veya daha fazla devlet arasında geçerli der hukuk kuralları bütünüdür.

② Kısımları → Bilgesel veya evrensel.

③ Temeli → Pacta sunt servanda (ahde vefa, sözde bağlı)

uluslararası hukuk - İç hukuk Karışıklığı

a- **Normatiflik** → Her ikisinde bir deyi emreder, yasalar

b- **Kuralları** : Ben → ikisinde insan davranışı

④ **Kaynakları** : " → ikisinde beşeri iradedir. İç hukukta kuralları kaynağıyla mutabakatı farklıdır, uluslararası hukukta kuralları kaynağı ve mutabakatı aynı ve eşittir.

⑤ **Mıyayide Bak** →

① **İç hukukta mıyayide cebirli** : Bu cebir hukuk der zor tarafları engeller. Hangi cebir, ne miktarda ve kim taraf, nasıl uygulanacağı önceden bellidir. Zor görür kişi tarafları der değil, devletin yetkili organları tespit edip uygular.

② **uluslararası hukukta** kuralları ihlali halinde hangi mıyayiden, ne miktarda, nasıl uygulanacağı belli değildir.

uluslararası Hukukun Varlığına Yönelik Terim

Hans Kelsen'e göre ulk. gerçek bir hukuktur. Kelsen'e göre iç hukuk ve ulk. h. beşeri davranışın cebirli düzenleridir.

③ Kelsen'e göre misillene ve savaş uluslararası hukukun mıyayidesidir. Savaş eğer mıyayide niteliğinde değilse hukukta aykırı bir fiildir. Yok eğer mıyayide niteliğindeyse savaş hukuki serbestir.

İç Hukuk ve Uluslararası Hukuk Arasında İlişki

1- **Akolist Teori** : Belirli krallık, Kanada, Avustralya gibi ülkelerde kabul edilir. Bu teoriye göre iç hukuk ve dış hukuk eşit, bağımsız ve ayrı iki sistem der. Uluslararası bir normun iç hukukta geçerli olması için bunların önce iç hukuk normu haline getirilmeleri, örneğin uluslararası anlaşma ile aynı şekilde bir kanun çıkarılması gerekir.

2- **monist Teori** : Kora Avrupa ve Latin Amerika da kabul edilir. Bu teoriye göre uluslararası hukuk ve iç hukuk aynı hukuk düzeni parçaları der. kabul edilir. Bir devlet tarafları usulüne uygun derle onaylanı ve yürürlüğe kanun, uluslararası anlaşma, ayrıca iç hukukla aktarılmaya ihtiyacı der. iç hukuk düzeninde bağlayıcı bir norm der. kabul edilir. (Türkiye) ⑨

Kamu Hukukun ve Özel H. Karşılıklı Özetleri

① **Üstünlük Bakımından** Kamu hukuku ilişkisinde taraflardan birisi olan devlet üstün konumdadır. Bu anlamda kamu hukuku özel hukuktan üstündür.

② **Emredicilik Bakımından:** Kamu hukuku kuralları emredicidir. Taraflar dâsını kararlaştırırlar. Buna karşılık özel hukuk bir kısmı emredici olmakla birlikte çoğunluğu emredici değildir.

③ **Kamu Yararı - Özel Altkar Bakımından:** Kamu hukukunda temelde kamu hizmetlerini yerine getirilmesi fikri yatar. Ancak kamu yararıdır. Özel hukukta esasen kişilerin özel çıkarlarının tatmin gödesi yatar. Ancak bu özel çıkarların bel mülke kamu yararına hizmet eder.

④ **Tek Yanıtlılık - İki Yanıtlılık Bakımından**
İdari sözleşmeler bir yara birnebilir. Kamu hukuku işlemleri tek yanıtlıdır. Kamu özel kişisinin iradesini açıklanmasıyla işlem olur. Kurul olarak bir kamu hukuku işlemine oluşabilmesi için ilgilinin rıza ve muvafakatine ihtiyacı yoktur. Örnek özel kızıye cilt yarı kamuleşti. Oysa özel hukukta hiç kimse iradesini başkasına zorla kabul ettiremez.

5. İcraîlik Bakımından Kamu Hukuku

İşlemleri icraîdir. Devlet ve kamu özel kişileri icrai karar alma yetkisine sahiptir. Örnek Belediye bir mahkemeden karar almaksızın yıkılmaya meyyel bir binanın yıkılmasına karar verdir. Kendi aldıkları kararları icra dairelerine basırmolar. Sizin deşından deşinyı yine kendileri icra eder. bilmektedir. Özel hukukta aralarında ilişkisi kamu-sunda kural olarak icrai karar dımek ve bunu kendiliğinden uygulama hakkına sahip değildir. Örneğin kirasını ödemeyen birine ev sahibini evden atarlar. Tahliye kararı alıp kâzınması gerekir. Bu kararı kendisi uygulayamaz. İcra dairelerine bôvır.

6. Hukuka Uygunluk Karinesi Bakımından

Kamu hukuku işlemlerinin hukuka uygunluğu karinesi vardır. Yani bir kamu hukuku işleminin, bir mahkeme kararıyla iptal edilinceye kadar hukuka uygun olduğu varsayılır. Özel hukukta taraflar eşittir. Nâyn hukuka uygun dıip olmadığı mahkeme kararından sonra ortaya çıkar.

Not

Hukukun Adları

③

Kamu Hukuku

Özel Hukuk

- 1- Uluslararası H.
- 2- Anayasa H.
- 3- İdare H.
- 4- Vergi H.
- 5- Ceza H.
- 6- Ceza usul H.

- 1- medeni H. → içtihad
- 2- Borçlar → aile
- 3- Ticaret → meslek
- 4- Devletler özel
- 5- İş hukuku
- 6- medeni usul
- 7- İcra ve iflas H.

⑫

⑦ Re'sen Uygulama Bakımından

Kamu hukuku kuralları re'sen uygulanır. Bu kuralları kamu makamları kendiliğinden, hiçbir talimat ihtiyacı almaksızın uygular. Örneğin birisini öldüren bir kimse hakkında savcı re'sen soruşturma başlatır ve kendiliğinden dava açar. Buna karşılık özel hukukta re'sen uygulanmaz. Örnek alıcı, satıcıdan bir mal almıştı ama bedelini ödemediği için malın bedelini satıcıya ödemesine karar vermez. Bir karar işin ilgilinin dava açması gerekir. Davada davacının lehine karar verilse icra daireleri tarafından re'sen uygulanmaz. İlgilinin mahkeme kararını dıip icra dairelerine gitmesi ve talep etm. gerek.

⑧ Cidreeli Mahkeme Bakımından

Özel Hukuk → Adli Yargı (Asliye H. - Sulh Hukuk)

Kamu Huk. idare deninceye → idare mah.

→ idare mah.

vergi olarında → idari yargı içindeki vergi mahk.

→ ceza alanında → Adli yargının ceza mahk.

⑨ Gelişmişlik Bakımından Kamu Hukukun

ceza hukukun dışında kalan kısmı, özel hukuka oranla tarihsel olarak çok daha yeni ortaya çıkmıştır. Teknik olarak kamu hukuku daha geridedir.

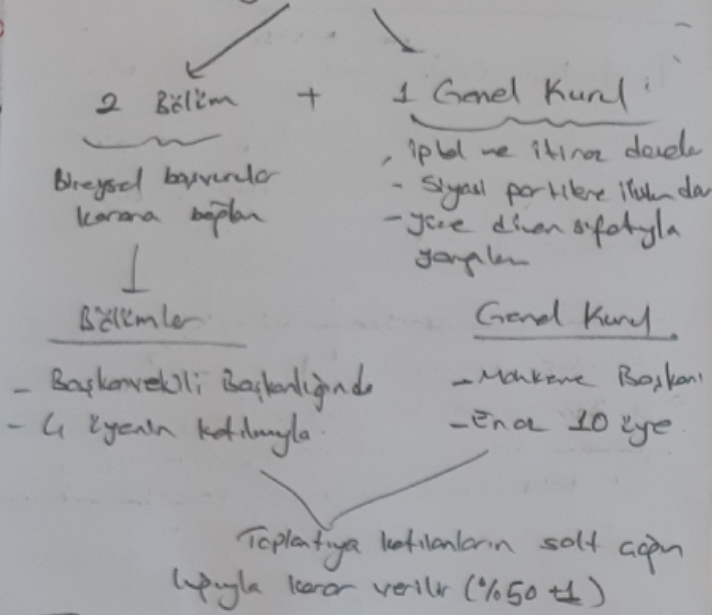
Not Kamu Hukuku - Özel Hukuk ayrımı Anglo-Sakson sisteminde yoktur. Türk Hukuk dâzâw için geçerlidir. Kıta Avrupasında kamu ve özel hukuk alt dallarını bôzden farklı sınırlanıp olabilir.

Pratik Bilgiler Kamu mı özel mi?

- ① Söz konusu ilişkinin taraflarından birisi idare mi?
- ② " " " " birisi olan kamu özel kişisi üstün konumda mıdır?
- ③ Söz konusu hukuki ilişki taraflardan birisinin tek yanıtlı irade açıklanmasıyla kurulmuş mu?
- ④ Söz konusu ilişkide taraflardan birinin icrai karar alma yetkisi var mıdır?
- ⑤ Söz konusu ilişkide, taraflardan birisi, aldığı kararı kendiliğinden (re'sen) uyguluyor mu?
- ⑥ Söz konusu ilişkide taraflardan birisinin yaptığı işlem hukuka uygunluk karinesinden faydalanıyor mu?
- ⑦ Söz konusu ilişkide re'sen uygulanabilir karar var mı?
- ⑧ Söz konusu ilişkiden deşın daşın idare mahkemelelerinde, vergi mahk. veya ceza mah. mi bakılacak?

③ ④ ⑪

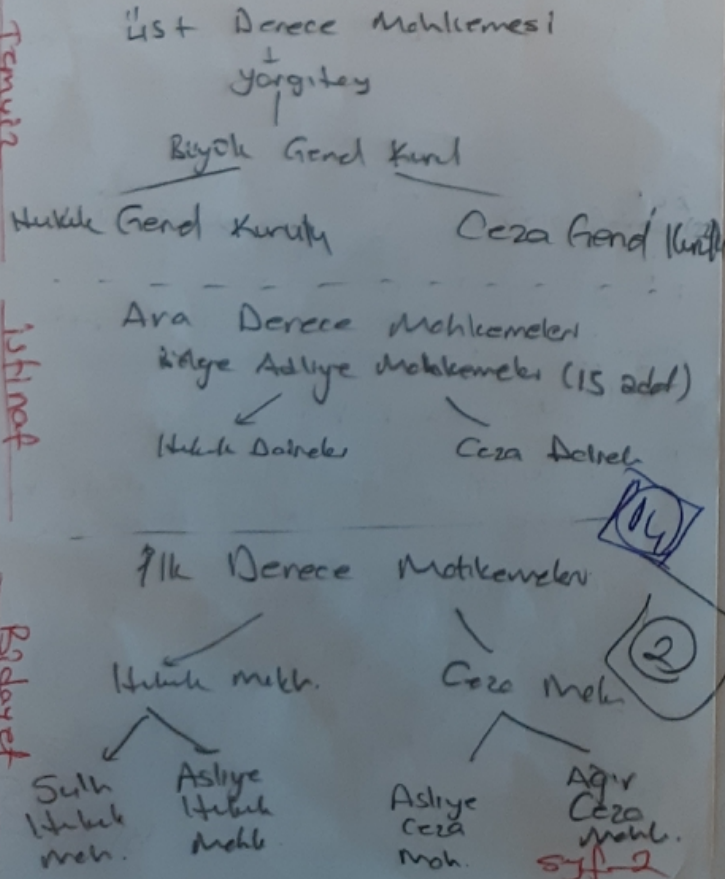
Anayasa Mahkemesi

Not Ancak Anayasa değişikliğinde iptale, siyasi partilerin kapatılmasında ve ya Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oyu alması şarttır.

⊕ Anayasa Mahkemesi kararları finaldir. Üyeler çekimser oy kullanamaz - ya kasusurunu reddet ya kararın iptali yönünde oy kullanır

Ancak Yargı

Bölüm-6 Yargı Örgütü

⊕ Türkiye'de yargı sistemi alanında Fransız sistemi benimsenmiştir.

Yargı Kolu: Kararları aynı yüksek mahkemede temyiz edilen mahkemelerin oluşturduğu dizen olarak tanımlanır

Yargı Kolu	Anayasa M.	Adli Yargı	İdari Yargı	Uygunluk
Üst Derece	Anayasa M.	Yargıtay	Denetçe	Uygunluk mehk.
Ara Derece		Bölge Adliye M.	Bölge İdare mehk.	
İlk Derece		Hukuk (Sivil) Ceza (Asliye) M.	İdare (İdari) M.	

1. Anayasa Yargısı Anayasa mahkemesine 15 üye seçilir. 3'ü TBMM. 12 si C.B. Seçilen üyeler 12 yıl görevde kalır. 65 yaşını dolduranlar emekli olur.

Görev ve Yetkileri

⊕ **Temel Görev ve Yetkileri** Bazı normların Anayasa'ya uygunluğunu denetler. Kanunların CB Kararnamelerinin, TBMM'nin teklifleri Anayasaya şekil ve esas bakımından inceler.

⊗ Anayasa m. - Milletlerarası and, olağanüstü hallerde alınan CB Kararnamelerinin, inkılap Kanunlarının Anayasaya uygunluğunu denetleyemez

2. Ek Görev ve Yetkileri

- ⊕ CB, CB yerd, bakanlar, yüksek mahkeme üyeleri gibi kişiler güce divan sıfatıyla yargılar.
- ⊕ Bireysel kararlara ceza verir.
- ⊕ Siyasi partilerin kapatılmasına karar vermek.
- ⊕ Siyasi partilerin mali denetimini yapmak.
- ⊕ Yasama denetimini kaldırılması kararları denetler.
- ⊕ Milletvekiliğin dşnesi kararları denetler.
- ⊕ Uyusmazlık mahkemesi başkanını seçmek

Anayasaya Uygunluk Denetimi Şekilleri

- 1- Soyut Norm Denetimi (iptal davası)
- 2- Somut Norm Denetimi (itiraz yolu)
- 3- Bireysel Başvuru Yolu

sayf-1

Danıştay'ın oluşumu

- Daireler
- İdari Dava Daireleri Kurulu
- Vergi Dava Daireleri Kurulu
- Pativahatlı Birleştirme Kurulu

Danıştay Oluşumu

- Hukuk ve ceza daireleri
- Hukuk Genel Kurulu $\rightarrow 20$ üye
- Ceza Genel Kurulu $\rightarrow 20$ üye
- Bülge Genel Kurulu

Örnek

İlk Derece Asliye Hukuk Mahkemesi

2 hafta içinde dilekçe verilir.

Bölge Asliye Mahkemesi

Hukuk daireleri (İstinaf)

Danıştay $\rightarrow$ Karar $\rightarrow$ onaylanır $\rightarrow$ RAM tetris mecl. onaylanır $\rightarrow$ Rozar $\rightarrow$ Dinanıp teyisiz pidi $\rightarrow$ 4 kez Hukuk Genel Kurulu kararı verir.

İdari Dava Daireleri Kurulu

Vergi Dava Daireleri Kurulu

İdari Dava Daireleri

Vergi Dava Daireleri

Bölge İdari Mahkemeleri (7 tane)

İdari Daireleri

Vergi Daireleri

İlk Derece Mahkeme

İdari M.

Vergi M.

Danıştay (m. 24)

Kurul halinde

Tek hâlinde (57.000 TL'den az)

Kurul halinde

Tek hâlinde

(20)

(8)

İdari Yargı

Üst derece Mahkemesi

İdari Dava Daireleri Kurulu

Vergi Dava Daireleri Kurulu

İdari Dava Daireleri
(7 tane: 2, 5, 6, 8, 10, 12, 13)

Vergi Dava Daireleri
(4 tane: 3, 4, 7, 9)

Ara Derece Mahkemeleri

Bölge İdari Mahkemeleri (7 tane)

İdare daireleri
(En az 2 adet)

Vergi Daireleri
(En az 2 adet)

İlk Derece Mahkemeleri

İdari mahkemeler

Vergi Mahkemeleri

Danıştay (m. 24)

Kurul halinde
(1 Başkan + 2 üye)

Tek hâlinde
(57.000 TL'den az)

Kurul halinde
(1 Başkan + 2 üye)

Tek hâlinde
(57.000 TL'den az)

İLK DERECE MAHKEMELERİ

1. İdare Mahkemeleri: İdari yargı, kalınur genel görevli ilk derece mahkemeleridir.
2. Vergi Mahkemeleri: Bir başkan ile yeterli kadar üye bulunur. Mahkeme kurulu 1 başkan, 2 üyeden oluşur.
3. İlk derece Mahkemesi olarak Danıştayın bir dairesi

CB kararlarına, CB kararnamele dışındaki düzenleyici içtamlara, Bakanlık ile kamu kuruluşları veya kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait kararlar ve illece dafında uygulanacak düzenleyici içtamlara karşı açılacak iptel davaları dışından dışıya Danıştayın bir dairesinde açılır.

2. Ara Derece (İstinaf) Mahkemeleri (Bölge İdare M.)
Biri idare, diğeri vergi olmak üzere en az 2 daire bulunur.

3. Üst Derece Mahkemesi (Temyiz): Danıştay
Üye Sayısı $\Rightarrow \frac{3}{4}$ ü $\rightarrow$ 1. sınıf idari yargı hakim ve savcı ile bu meslekten sayılanlar arasından HSK tarafından

$\Rightarrow \frac{1}{4}$ ü $\rightarrow$ CB tarafından seçilir.

(19)

(7)

② Ceza Usulünde Temyiz Yolu

③ Bölge Adliye Mah. ceza dairesi: bozma dışında kalan kararlar hakkında temyiz yoluna başvurulabilir.

④ Bölge Adliye M. kararındaki her hata bir temyiz nedeni değildir. Temyiz ancak hükümler hukuka aykırı olması nedeniyle olur. Bir hukuk kuralının uygulanmaması ya da yanlış uygulanması hukuka aykırılıktır.

Temyiz edilen Bölge Adliye Mah. kararları yargıtayın geneli ceza dairesine gelir.

Bu daire, bu kararın hukuka uygun olduğunu kanısına varırsa "temyiz isteminin esasları reddine" karar verir.

yargıtay Ceza Dairesi
Bölge Adliye Mah.
kararını hukuka uygun
olmadığı kanısına varırsa
bu karar bozuktur.
Bozulan karar,
kararı veren bölge
idare mahkemesine
gönderilir.

Bölge Adliye Mahkemesi
bu karara

Uyabilir.

Uyuma kararı verilirse yeni
den yargıtaya yapılır ve
bozmaya uygun bir karar
verir. Bu karar da temyiz
edilebilir. Temyiz edilirse
yargıtay görevli ceza
dairesine gider.

Direnabilir.

Bölge Adliye Mah.
ilk kararında ısrar
edebilir. 2. yargıtay
ceza dairesine karşı
"direnme kararı" vere-
bilir. Direnme kararı
da temyiz edilebilir.
Ancak bu kez

Yargıtay Ceza Genel Kurulu
inceler ve karar
kesindir.

Yargıtay

1. Hukuk Usulünde Temyiz Yolu

Bölge Adliye M. hukuk dairesine verilen
nihai kararlar 2 hafta içinde temyiz yoluna
başvurulabilir.

Temyize Giden Karar

Onama Kararı

İnceleme sonunda yargıtay
hukuk dairesi bölge adliye
mah. kararının uygun ol-
duğu kanısına varırsa
onama kararı verir.

Bozma Kararı

Yargıtay Hukuk dairesi
bölge adliye mah.
kararlarında hukukun
veya taraflar arasın-
daki sükunetini yanlış
uyguladığı, kararın
nihaiye aykırılığı bulun-
duğu, delillerin karu-
ni bir sebep olmadan
kabul edilmediği
kanısına varırsa
bozma kararı verir.

Bölge Adliye Mah.

Uyorsa

Yeniden yargılamaya yapılır
ve bozmaya uygun değilse
nihayetinde bir karar verir.

İsrar edip
direnme
kararı verilebilir.

Bölge Adliye
Mahkemesi
yargıtay hukuk dai-
resinin kararına
karşı direnabilir.
Direnme kararı da
temyiz edilebilir.
Ancak temyiz e-
dilirse bu karar
artık;

Yargıtay Hukuk Genel K.
da incelenir ve bu
kuralın kararı kesindir.

İdari Dava Zınnegı

Ali arabasıyla okula gitti. Arabasını uygun yere park etti. Sınava girdi. Kopya muamelesi gördü. İdareten bir iş aracı Ali'nin aracına zarar verdi. Ali'nin yapacağı işleri

- 1- Ali' kopya muamelesi, gördüğü için **[60]** gün içerisinde iptel davası açabilir.
- 2- İptel davası ya "iptel kararı" çıkar, ya da dava "ret" kararı verilir.
- 3- Ali kamu yoluna basılabılır.
- 4- İstinaf mahkemesinde **[30]** gün içinde basırm yapar. Bølge İdare Mahkemesi bu kararı hukuka uygun bulursa istinaf basırm reddine, hukuka aykırı bulursa "kararı kaldırılmasına karar verebilir." Bu halde Bølge idare mahkemesi için esası hakkında kendisi bir karar verir.
- 5- İstinafta Bølge idare Mahkemesi kararından memnun olmayan Ali, kararın tebliğinden itibaren **[30]** gün içerisinde temyiz basırm bulur.
- 6- BİM verdiği kararı inceleyen Danıştay Dairesi hukuka uygun bulursa "onama kararı" verir. Hukuka aykırı bulursa "bozma kararı" verir.
- 7- Onama kararı verilmişse; BİM'in kararı kesinleşmiştir olur.
- 8- Danıştay daresi bozma kararı verdiğyse BİM, bu karara ya uyar ya da direnip ısrar eder.
- 9- Bølge idare Mh. uyarı → dosyayı, tekrar inceler bozma kararına uygun yeniden karar verir. Bu karar mahkeme kararı, old. için temyiz edilebilir.
- 10- Bølge idare M. direnme kararı alırsa, bu karar temyiz edilmezse BİM'in ilk kararı kesinleşir. Temyiz edilirse dosya tekrar Danıştay'a gönderilir. Burada Danıştay daresi değil, Danıştay İdari Dava Dairesi Kurulu inceler.

- 11- Ali aracının zararını öğrendiğinden itibaren **[1 yıl]** içinde, her halde **[5 yıl]** içinde önce zararının tazminini ister, ardından **[60 gün]** içinde (1444 m.3) idare mahkemesinde zararının giderilmesi için dava açar.

4

18 22

İdari mahkemeler işleyiş

İstinaf il Konusu (7000) tı geçmeyen kararlar haric. İstinaf yoluna gidilebilir.

- 1- Bølge idare mahkemesine 30 günde basırm.
- 2- BİM hukuka uygun bulursa İstinaf kararının reddine. BİM hukuka aykırı bulursa İstinaf basırm kabulü ve ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir.

Temyiz

Bølge idare Mahkemesi İstinaf incelemesi üzerine 1444 m.24 14 bent halinde sayılmış olan dairelerde (İrn konusu 17600) TL'den fazla olan ~~temyiz~~ yeni davaları ve keza Danıştay dava daireleri (m.24) göğgi ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktıkları dairelerde verdikleri nihai kararlara karşı, bu karardan memnun olmayan taraf, kararın tebliğinden itibaren **[30 gün]** içinde temyiz basırmada bulunabilir.

- 1- Danıştay ilk derece mah. temyiz mereli:
 - Danıştay İdari Dava Kurulu
 - Danıştay Vergi Dava Kurulu dir.
- 2- Danıştay daresi temyizle kamu olan kararı hukuka uygunluk bakımından inceler.

- 3- Danıştay daresi → Bølge idare mahkemesinin kararını hukuka uygun bulursa onama kararı verir.

- 4- Danıştay daresi → Bølge idare Mahkemesi kararını hukuka aykırı bulursa Bozma Kararı verir.

BİM bu karara uyarıya uyumazlık sanı erir.

BİM bu karara direnebilir. Ve direnmede ısrar edebilir.

Bu durumda

Danıştay Dairesi değil

3 21

* Danıştay İdari Dava Dairesi Kurulu kararı inceler (Danıştay idare Dava Kurulu ve D. M. K. L.)

Danıştay

ilk derece mah. karar verdi.

Bölge idare mahkemesi.

(İstinaf Başvuru)

İdari Dava Daireleri (Temyiz)

İdari Dava daireleri; Bölge idare mah. kararlarının uygun olduğu kanısına varır.

Orama Kararı verilir.

İdari Dava Daireleri; Bölge idare mahkemesi kararları hukuka aykırı old. kanısına varır.

Kararı Bozular

Bu karar temyiz edilebilir.

Bölge idare m. bu bozma kararına

ya uyar → uyarı tebliği yapılır yapıp kanuna uygun karar vermez, ya da direnir → Temyiz yoluna devam eder.

Davane Sonunda;

İdari Dava Daireleri Kurulu Kararı inceler

Danıştay (Temyiz)

İdari İstemde 60 gün, idari eylemde (örn idarenin iş molasesinin bir kısmının bitmesine zara vermesi) zarar öğrenildiğinden itibaren 1 yıl ve her halde 5 yıl içinde önce idareden uğradığı zararın tazminini ister. 60 gün içinde dava açar. (Tam yargı davası)

İdare mahkemesinde yargıtama usulü kurul kararıyla yapılır. Duruşma yapılır.

Bir idari işlemden memnun olmayan kişi iptel davası açar.

İptel davasında → iptel kararı → ret kararı verilebilir.

Tam yargı davasında → idarenin tazminat idaresi reddine karar verilir.

11 24

Danıştay

1) Daireler

- 1 idari daire
- 7 idari dava daireleri
- 4 vergi dava daireleri

2) Dava Daireleri Kurulu

a) İdari Dava Daireleri Kurulu

- 2 yedek, 2 asil üye alınır.
- Toplantı ve görüşme yeter sayısı 15'tir.
- 2 görevi vardır.

Bölge idare Mah. davane kararlarını incelemek

İdari dava daireleri Plk derece mahkemesi olarak verilen kararları temyizden inceleyip karar verir.

b) Vergi Dava Daireleri Kurulu

- 3 asil, 3 yedek üye.
- Bu kurula Danıştay Başkanı ve ya vekillerden biri başkanlık eder. Bunların yerlikup en kıdemli daire başkanı başkanlık eder.
- Toplantı ve görüşme yeter sayısı 11'dir.
- Kararlar oy çokluğu ile karar verilir.
- Görevi idari dava daireleriyle aynı.

3) İstihattı Birtleştirme Kurulu

- Danıştay başkanı, başkan yardımcısı, başkan vekilleri ve dava daireleri başkanları ile üyelerden oluşur.
- Toplantı ve görüşme yeter sayısı 31'dir.
- Bu sayı aift dusa en kıdemli üye kurula belirlenir.

Ek Not

Hukuk usulü istinaf dilekçe süresi 2 hafta
Ceza usulü istinaf dilekçe 11 7 gün
Hukuk temyiz → 2 hafta
Ceza temyiz → 15 gün.

23

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

4 Kasım 1950 - Roma.

European Convention of Human Rights (ECHR)

- Temel hak ve hürriyetlerle ilgili tüm ihlallerin yollarının tükünmesi durumunda bu mahkemeye başvuru yapılır. İc hukukta daimen nihai karar olduktan ^{sonra} 6 ay içinde yazılı olarak Strasbourg'ta bulunan AİHM'ye başvurulmalıdır.

- Mahkeme yapıldığı dâli İng ve Fransa

- Başvuru mektubu Konsey üyesi herhangi bir dâliyle yazılabilir.

- int. adresi = <http://www.echr.coe.int>.

⊕ Mahkeme yapılan başvuruları önce ön koşullar açısından inceler. Başvuru ön koşullar açısından eksikse Mahkeme, başvuruyu kabul edilemez old. kararını verir. ve Bu karar kesindir.

⊕ Başvuru ön koşulları taşıyorsa kabul edilebilir old. kararını verir.

⊕ Bu karardan sonra Mahkeme, esas hakkında karar vermeden önce dostane çözüm önerebilir.

⊕ Taraflar uzlaşırsa başvuru sonlandırılır.

⊕ Dost. çözüm yoluyla uzlaşma sağlanmazsa Mahkeme başvuruyu esas bakımından inceler. Tarafların yazılı görüşlerini alır, gerek görürse duruşmaya geçer, tanık dinler...

⊕ Mahkeme başvuru sahibinin iddiasında tanınan bir haklarının devlet tarafından ihlal edildiği konusuna verirse, haklarına uygun bir surette zarar gören tarafın tatminine hükmeder.

⊕ Yani AİHM müeyyidesi devleti "tazminat" ödemeye mahkum etmekten ibarettir.

⊕ Devlet AİHM'ni aykırı gördüğü iddianı peridmak zorunda değildir. AİHM kararı bağlayıcıdır. Ancak -cebri icrası- nâzım değildir.

⊕ Mahkemenin kararlarına uyulup uyulmadığı Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulunca denetlenir.

127